

WYKROCZENIE NIEOBYCZAJNEGO WYBRYKU

na tle pozostałych wykroczeń
przeciwko obyczajności publicznej

Krzysztof Wala

WYKROCZENIE NIEOBYCZAJNEGO WYBRYKU

na tle pozostałych wykroczeń
przeciwko obyczajności publicznej

Krzysztof Wala

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

SERIA **MONOGRAFIE**

Stan prawny na 1 września 2019 r.

Publikacja dofinansowana przez Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej

Recenzent

prof. dr hab. Violetta Konarska-Wrzosek

Wydawca

Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący

Joanna Ołówek

Opracowanie redakcyjne

JustLuk

Projekt okładek serii

Wojtek Kwiecień-Janikowski, Przemek Dębowski

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ

Więcej na www.legalnakultura.pl

POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2019

ISBN 978-83-8187-026-9

ISSN 1897-4392

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Żonie i Rodzicom książkę tę dedykuję

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	11
Wstęp	13
Rozdział I	
Ochrona obyczajności publicznej przed zachowaniami kwalifikowanymi obecnie jako nieobyczajny wybryk w ujęciu historycznym	
1.1. Wstęp	19
1.2. Ustawodawstwo obowiązujące w czasie zaborów	20
1.2.1. Ziemie zaboru rosyjskiego	20
1.2.2. Ziemie zaboru pruskiego	28
1.2.3. Ziemie zaboru austriackiego	32
1.3. Okres po odzyskaniu niepodległości	36
1.4. Okres obowiązywania Prawa o wykroczeniach z 1932 r.	43
1.5. Prace kodyfikacyjne poprzedzające uchwalenie Kodeksu wykroczeń z 1971 r.	49
1.6. Podsumowanie	54
Rozdział II	
Zagadnienia prawnoporównawcze	55
Rozdział III	
Wykroczenie nieobyczajnego wybryku w ujęciu teoretycznym oraz empirycznym	
3.1. Wstęp	63
3.2. Część teoretyczna	64

3.2.1.	Przedmiot ochrony wykroczenia z art. 140 k.w....	64
3.2.2.	Strona przedmiotowa wykroczenia z art. 140 k.w....	86
3.2.2.1.	Pojęcia wybryku oraz karalnego wybryku.....	88
3.2.2.2.	Pojęcie nieobyczajnego wybryku.....	101
3.2.2.3.	Znamię publicznego działania.....	121
3.2.3.	Strona podmiotowa wykroczenia z art. 140 k.w....	135
3.2.4.	Podmiot wykroczenia z art. 140 k.w.....	137
3.2.5.	Ustawowe zagrożenie karą.....	138
3.2.6.	Zbieg przepisów w kontekście art. 140 k.w.	145
3.2.7.	Analiza rodzajów zachowań mogących stanowić naruszenie art. 140 k.w.	153
3.3.	Część empiryczna.....	185
3.3.1.	Dobór próby.....	185
3.3.2.	Wstęp.....	186
3.3.3.	Dane dotyczące zdarzenia kwalifikowanego z art. 140 k.w.....	187
3.3.4.	Dane dotyczące czynności wyjaśniających.....	194
3.3.5.	Dane dotyczące postępowania sądowego.....	207
3.3.6.	Dane dotyczące sprawcy wykroczenia z art. 140 k.w....	214
3.3.7.	Charakterystyka wybranych stanów faktycznych...	221
3.4.	Podsumowanie.....	233

Rozdział IV

Umieszczanie nieprzyzwoitych form ekspresji oraz używanie słów nieprzyzwoitych w miejscu publicznym.....	237
4.1. Wstęp.....	237
4.2. Przedmiot ochrony.....	239
4.3. Strona przedmiotowa.....	242
4.3.1. Znamiona określające penalizowane formy ekspresji.....	242
4.3.2. Miejsce publiczne.....	258
4.3.3. Materialny czy formalny charakter wykroczenia?...	270
4.4. Podmiot i strona podmiotowa wykroczenia.....	272
4.5. Ustawowe zagrożenie karą.....	276
4.6. Zagadnienie zbiegu przepisów.....	278
4.6.1. Zbieg z przepisami z Kodeksu wykroczeń.....	278

4.6.2. Zbieg z wykroczeniami z ustaw szczególnych	288
4.6.3. Zbieg z przestępstwami	290
4.7. Podsumowanie.....	300
Rozdział V	
Oferowanie dokonania czynu nierządno (tzw. <i>racolage</i>)	305
5.1. Wstęp.....	305
5.2. Prawnomiędzynarodowy aspekt zagadnienia	306
5.3. Przedmiot ochrony.....	310
5.4. Strona przedmiotowa.....	316
5.4.1. Formy złożenia propozycji.....	316
5.4.2. Pojęcie czynu nierządno na gruncie Kodeksu karnego z 1932 r.....	322
5.4.3. Pojęcie czynu nierządno na gruncie Kodeksu karnego z 1969 r.....	327
5.4.4. Terminy „obcowanie płciowe” i „inna czynność seksualna” a „czyn nierządny”	336
5.4.5. Pozostałe kwestie związane ze stroną przedmiotową	350
5.5. Strona podmiotowa	351
5.5.1. Pojęcie korzyści materialnej	351
5.6. Podmiot wykroczenia	360
5.7. Wymiar kary	368
5.8. Kwestia zbiegu przepisów.....	370
5.8.1. Zbieg z innymi przepisami statuującymi wykroczenia	370
5.8.2. Zbieg art. 142 k.w. z przepisami statuującymi przestępstwa.....	376
5.9. Podsumowanie.....	378
Zakończenie	381
Bibliografia.....	391
Orzecznictwo	405
Spis tabel	409

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

- k.c. – ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2019 r. poz. 1145)
- k.k. – ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2018 r. poz. 1600 ze zm.)
- k.k. z 1969 r. – ustawa z 19.04.1969 r. – Kodeks karny (Dz.U. Nr 13 poz. 94 ze zm.) – akt uchylony
- KKGiP – Kodeks Kar Głównych i Poprawczych z 1847 r.
- k.k.s. – ustawa z 10.09.1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz.U. z 2018 r. poz. 1958 ze zm.)
- Konstytucja – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)
- k.p.k. – ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2018 r. poz. 1987 ze zm.)
- k.p.w. – ustawa z 24.08.2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz.U. z 2019 r. poz. 1120 ze zm.)
- k.w. – ustawa z 20.05.1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz.U. z 2019 r. poz. 821 ze zm.)
- p.w. – rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 11.07.1932 r. – Prawo o wykroczeniach (Dz.U. Nr 60, poz. 572 ze zm.)
- u.j.p. – ustawa z 7.10.1999 r. o języku polskim (Dz.U. z 2019 r. poz. 1480 ze zm.)
- u.o.k.a. – ustawa z 15.12.1951 r. o orzecznictwie karno-administracyjnym (Dz.U. z 1966 r. Nr 39, poz. 233 ze zm.)
- u.w.t.p.a. – ustawa z 26.10.1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2018 r. poz. 2137 ze zm.)
- u.z.n.k. – ustawa z 16.04.1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. z 2019 r. poz. 1010)

- u.z.o.k.c. – ustawa z 22.05.1958 r. o zaostrzeniu odpowiedzialności karnej za chuligaństwo (Dz.U. Nr 34, poz. 152 ze zm.)

Czasopisma, publikatory i inne

- Dz.Pr.P.P. – Dziennik Praw Państwa Polskiego
Dz.U. – Dziennik Ustaw
KZS – Krakowskie Zeszyty Sądowe. Biuletyn Sądu Apelacyjnego w Krakowie w sprawach karnych
M.P. – Monitor Polski
NP – Nowe Prawo
OSNK – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna
OSNKW – Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Karna i Woj-skowa
OSNPG – Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Wydawnictwo Prokuratury Generalnej
OSNwSK – Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych
OSP – Orzecznictwo Sądów Polskich
OTK-A – Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego, Zbiór Urzędowy – Seria A
Pal. – Palestra
PiP – Państwo i Prawo
Prok. i Pr. – Prokuratura i Prawo
PS – Przegląd Sądowy
RPEiS – Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
SA – Sąd Apelacyjny
SN – Sąd Najwyższy
TK – Trybunał Konstytucyjny

WSTĘP

Problematyka związana z ochroną obyczajności publicznej przed godzącymi w nią wybrykami ma charakter wielopłaszczyznowy. Kwestią fundamentalną jest znalezienie odpowiedzi na pytanie, czym owa obyczajność jest. W tym miejscu pojawiają się pierwsze trudności. Pojęcie to, choć powszechnie używane, nie poddaje się prostemu określeniu zakresu jego desygnatów. Wszelkie próby definicji wymagają uwzględnienia wielu czynników, w tym historycznych, socjologicznych czy też antropologicznych. Podejście czysto jurydyczne byłoby zbyt prostym uproszczeniem, a to chociażby ze względu na jedną z cech obyczajności publicznej, jaką jest jej zmienność. Trzeba także wskazać, że bliskie znaczeniowo obyczajności publicznej pojęcie dobrych obyczajów występuje także w innych, niż prawo karne, gałęziach polskiego systemu prawnego, a to z kolei determinuje potrzebę dostrzeżenia ewentualnej dystynkcji między nimi. Tym samym, pierwszym w kontekście chronologicznym, celem pracy jest próba zdefiniowania obyczajności publicznej jako dobra prawnego, chronionego w rozdziale XVI Kodeksu wykroczeń. W tym miejscu trzeba także zauważyć, że pojęcie obyczajności występuje również na gruncie Kodeksu karnego. To z kolei jest przyczynkiem dla podjęcia rozważań, czy termin ten ma takie samo znaczenie w obu aktach prawnych.

Mając na względzie powyższe, w pierwszym rozdziale pracy podjęta została problematyka dotycząca ochrony obyczajności publicznej w ujęciu historycznym. Wydaje się zasadne, aby poprzez analizę rozwiązań obowiązujących przed wejściem w życie aktualnego Kodeksu wykroczeń przeprowadzić wstępną selekcję zakresu desygnatów składających się na pojęcie obyczajności publicznej. Ponadto zabieg ten umożliwia wyeksponowanie ewolucji obyczajności publicznej. Jednocześnie należy

zaznaczyć, że rozważania w tym rozdziale, ze względów objętościowych oraz związanych z tematem pracy, zostały w dużej mierze ograniczone do poszukiwania rozwiązań mających chronić społeczeństwo przed zachowaniami aktualnie kwalifikowanymi jako nieobyczajne wybryki. Dążąc jednak do zdefiniowania obyczajności publicznej, syntetycznie wskazano także na inne czyny, które według ówczesnego ustawodawcy godziły w to dobro prawne. Ujęcie historyczne może być również pośrednio pomocne w zakresie wykładni aktualnego art. 140 k.w. Rozdział drugi poświęcony został zagadnieniom o charakterze komparatystycznym. Za zasadne uznano przedstawienie ochrony obyczajności publicznej na gruncie rozwiązań przyjętych w obcych systemach prawnych. Analiza ta w sposób pośredni również może być pomocna w odpowiedzi na pierwszy z zasadniczych problemów pracy, a więc określenie, czym jest owa obyczajność publiczna. W części tej przedstawione zostały rozwiązania przyjęte zarówno w europejskim systemie kontynentalnym, jak i w systemie *Common Law*. Ponadto celem tego rozdziału jest także analiza obcych rozwiązań pod kątem ich ewentualnego wykorzystania jako wzoru dla polskiego systemu prawnego w kontekście ochrony obyczajności publicznej.

Zasadniczą częścią pracy jest rozdział trzeci, poświęcony analizie aktualnego polskiego rozwiązania w zakresie ochrony społeczeństwa przed nieobyczajnymi wybrykami. Został on podzielony na dwie części: teoretyczną oraz empiryczną.

W pierwszej części przeprowadzona została analiza dogmatyczna znamion nieobyczajnego wybryku. Na wstępie, mając na względzie rozważania z dwóch pierwszych rozdziałów oraz uwagi z podrozdziału „Przedmiot ochrony wykroczenia z art. 140 k.w.”, podjęta została próba zdefiniowania pojęcia obyczajności publicznej, co stanowi chęć realizacji pierwszego z celów pracy. W tym kontekście pojawił się drugi z zasadniczych problemów opracowania, a więc odpowiedź na pytanie, w jaki sposób polski ustawodawca chroni obyczajność publiczną. To złożone zagadnienie zostało poddane analizie w kolejnych podrozdziałach tej części, a także, o czym niżej, w następnych dwóch rozdziałach pracy, przy czym główną osią rozważań jest ochrona społeczeństwa przed nieobyczajnymi wybrykami. Mając na względzie powyższe, w dalszej

kolejności podjęta została próba określenia terminu „nieobyczajny wybryk” oraz jego relacji do terminów „wybryk” oraz „karalny wybryk”. Ponadto przedstawiona została koncepcja wykładni znamienia „działanie publiczne”. Wskazano także na problematykę strony podmiotowej oraz podmiotu wykroczenia z art. 140 k.w., a także na zagadnienia związane z wymiarem kary oraz zbiegiem przepisów. Na zakończenie tych rozważań została przeprowadzona także teoretyczna analiza zachowań, które mogłyby stanowić przykład realizacji znamion nieobyczajnego wybryku, co stanowi *sui generis* wstęp do zagadnień przedstawionych w miejscu poświęconym wynikom badań aktowych. W części tej wykorzystano metodę formalno-dogmatyczną analizy tekstu prawnego, opierając się w głównej mierze na wykładni językowej (wraz z wykorzystaniem słownikowego rozumienia poszczególnych terminów), a także na innych metodach egzegezy tekstu prawnego, w tym wykładni systemowej, celowościowej oraz logicznej. Ponadto zostało poddane analizie orzecznictwo sądowe oraz wyrażane w nauce prawa karnego poglądy w zakresie znamion statuujących wykroczenie nieobyczajnego wybryku.

W drugiej części rozdziału trzeciego przedstawione zostały wyniki przeprowadzonych badań aktowych. Celem tej analizy była chęć przybliżenia praktyki stosowania art. 140 k.w. Jako pierwsze przedstawione zostały kwestie dotyczące zdarzenia kwalifikowanego z art. 140 k.w., w tym m.in. rodzaj zachowania sprawczego czy też okoliczności zdarzenia (czas, miejsce), co miało na celu m.in. przybliżenie najczęściej kwalifikowanych w praktyce wymiaru sprawiedliwości stanów faktycznych z tego przepisu, a także czynników, które przyczyniają się do popełniania tego rodzaju zachowań. Następnie przybliżone zostały zagadnienia dotyczące czynności wyjaśniających w sprawach z zakresu nieobyczajnego wybryku, a więc dane dotyczące czasu od momentu wykrycia danego zdarzenia aż do momentu wniesienia przez odpowiedni organ wniosku o ukaranie do sądu (m.in. sposób wykrycia danego zdarzenia czy też rodzaj dołączanych do wniosku o ukaranie dowodów). W dalszej kolejności poddano analizie zagadnienia związane z postępowaniem sądowym, w tym m.in. kwestie dotyczące rodzaju i wysokości wymierzanych kar. Następnie zawarto charakterystykę sprawcy nieobyczajnego wybryku (m.in. kwestia wieku, stanu cywilnego czy też wykształcenia). Na zakończenie części empirycznej zostały szczegółowo omówione

wybrane stany faktyczne kwalifikowane z art. 140 k.w., co miało na celu przybliżenie konkretnych zdarzeń, które zakończyły się prawomocnym ukaraniem sprawcy za dopuszczenie się nieobyczajnego wybryku. Celem części empirycznej była także chęć zwrócenia uwagi na problemy w zakresie odróżniania nieobyczajnego wybryku od wybryku karalnego z art. 51 § 1 k.w. (wybryk wywołujący zgorszenie), jakie mogą pojawiać się w praktyce wymiaru sprawiedliwości.

Rozdział czwarty został poświęcony analizie dogmatycznej wykroczenia z art. 141 k.w., polegającego na umieszczaniu w miejscu publicznym nieprzyzwoitych form ekspresji oraz na używaniu w takich miejscach słów nieprzyzwoitych. Została omówiona kolejno problematyka dotycząca przedmiotu ochrony, strony przedmiotowej, podmiotu oraz strony podmiotowej tego czynu zabronionego. Ponadto wskazano na kwestię dotyczącą ustawowego zagrożenia karą oraz na problematykę zbiegu przepisów.

Rozdział piąty stanowi analizę dogmatyczną wykroczenia z art. 142 k.w., polegającego na oferowaniu innej osobie dokonania czynu nierządnego w celu osiągnięcia korzyści materialnej (tzw. *racolage*). Rozważania rozpoczyna analiza prawnomiędzynarodowego aspektu tego czynu zabronionego, a w dalszej kolejności następuje charakterystyka jego znamion (przedmiot ochrony, strona przedmiotowa, podmiot, strona podmiotowa). W następnych podrozdziałach została omówiona problematyka dotycząca ustawowego zagrożenia karą oraz kwestia dotycząca zbiegu przepisów.

Celem umieszczenia w opracowaniu rozdziałów czwartego oraz piątego była chęć przybliżenia ochrony obyczajności publicznej przed innymi niż nieobyczajny wybryk zachowaniami. Stanowią one dopełnienie odpowiedzi na drugi z zasadniczych problemów pracy, a więc na pytanie o sposób ochrony obyczajności przed zachowaniami w nią godzącymi. W rozdziałach tych wykorzystano metodę formalno-dogmatyczną analizy tekstu prawnego. Podobnie jak w przypadku omawiania art. 140 k.w., w głównej mierze została zastosowana wykładnia językowa (wraz z wykorzystaniem słownikowego rozumienia poszczególnych terminów), ale posłużono się także wykładnią systemową, celowościową, logiczną oraz

historyczną. Ponadto zostało poddane analizie orzecznictwo sądowe oraz poglądy doktryny w zakresie wykładni znamion charakteryzujących wykroczenia z art. 141 oraz 142 k.w.

Analiza poszczególnych czynów zabronionych z rozdziału XVI Kodeksu wykroczeń stała się asumptem dla wyodrębnienia trzeciego z zasadniczych problemów pracy. W tym miejscu chodzi o odpowiedź na pytanie, czy ochrona społeczeństwa przed zachowaniami godzącymi w obyczajność publiczną jest potrzebna, a jeśli tak, to czy ta ochrona jest wystarczająca. Zagadnienie to jest podejmowane w każdym z wyżej wskazanych rozdziałów pracy, a jednocześnie stało się ono przyczynkiem dla sformułowania postulatów *de lege ferenda* w zakresie kształtu ochrony obyczajności publicznej na gruncie polskiego prawa wykroczeń.

Reasumując powyższe, należy wskazać, że niniejsza praca jest próbą znalezienia odpowiedzi na trzy zasadnicze pytania:

- 1) Czym jest obyczajność publiczna?
- 2) W jaki sposób jest ona chroniona na gruncie polskiego prawa wykroczeń?
- 3) Czy zasługuje ona na ochronę karnoprawną, a jeśli tak, to czy aktualny stan prawny jest w tym zakresie odpowiedni?

Wybór tematu pracy, poza kwestią osobistych zainteresowań, został podyktowany głównie dwoma argumentami. Po pierwsze, chodzi o społeczne znaczenie podjętej problematyki. Jak wykazały badania aktowe, wykroczenia przeciwko obyczajności publicznej (za wyjątkiem *racolage*) stanowią dość liczną grupę stanów faktycznych rozstrzyganych w ramach działalności wymiaru sprawiedliwości. W tym miejscu należy dodatkowo zaznaczyć, że okoliczność ta spowodowała, że ze względów objętościowych analiza akt sądowych została ograniczona jedynie do kwestii nieobyczajnego wybryku. Po drugie, jak dotąd nie pojawiła się żadna monografia poświęcona wykroczeniom przeciwko obyczajności publicznej. Należy podkreślić istnienie opracowań (artykułów, komentarzy) poświęconych poszczególnym czynom zabronionym z rozdziału XVI Kodeksu wykroczeń, jednak nie mają one charakteru kompleksowego, w tym sensie, że ich autorzy skupiają się raczej na analizie

wyselekcjonowanych problemów związanych z ochroną obyczajności publicznej.

Praca ta jest przeredagowaną, uaktualnioną i skróconą wersją rozprawy doktorskiej obronionej dnia 6.12.2018 r. na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. W tym miejscu chciałbym wyrazić serdeczne podziękowania dla mojego Promotora – prof. dr. hab. Marka Mozgawy, za poświęcony mi czas, cierpliwość oraz za niezwykle cenne wskazówki, które były bardzo pomocne w trakcie pisania tej monografii. Pragnę podziękować także swoim Recenzentom – prof. dr. hab. Lechowi Gardockiemu oraz prof. dr. hab. Ryszardowi Andrzejowi Stefańskiemu. Ich trafne uwagi miały istotny wpływ na ostateczny kształt pracy.

Rozdział I

OCHRONA OBYCZAJNOŚCI PUBLICZNEJ PRZED ZACHOWANIAM KWALIFIKOWANYMI OBECNIE JAKO NIEOBYCZAJNY WYBRYK W UJĘCIU HISTORYCZNYM

1.1. Wstęp

W rozdziale tym przedstawione zostaną kwestie mające charakter historyczny, obejmujące okres począwszy od ustawodawstwa państw zaborczych aż po uchwalenie aktualnie obowiązującego Kodeksu wykroczeń. Celem poniższych uwag jest chęć przybliżenia procesu kształtowania się ochrony obyczajności publicznej. Należy wskazać, że podstawową trudnością była selekcja odpowiednich rozwiązań, które można byłoby traktować jako zbliżone do aktualnego art. 140 k.w. Obyczajność publiczna jako dobro prawne jest terminem o szerokim zakresie desygnatów, co powoduje, że zróżnicowanie zachowań w nią godzących jest dość znaczne. Ze względu więc objętościowych poniższe rozważania ograniczone zostały do syntetycznego opisu ochrony obyczajności publicznej przed takimi czynami, które współcześnie mogłyby stanowić nieobyczajne wybryki. Należy jednak zaznaczyć, że przyjęte ograniczenie również nie stanowi podstawy do skoncentrowania się na konkretnej grupie zachowań, a to ze względu na naturę wykroczenia nieobyczajnego wybryku, którego znamiona obejmują przecież dość zróżnicowane sposoby zachowania się sprawcy.

1.2. Ustawodawstwo obowiązujące w czasie zaborów

W części tej przybliżone zostaną przepisy dotyczące ochrony obyczajności publicznej w zakresie czynów mogących stanowić aktualnie nieobyczajny wybryk, funkcjonujące w ustawodawstwie obowiązującym w zaborach rosyjskim, pruskim i austriackim. Zagadnienia te w kontekście aktualnego stanu prawnego wydają się szczególnie interesujące. Podając chronologicznej analizie poszczególne ustawy karne, dostrzegalne jest stopniowe krystalizowanie się przepisów coraz bardziej zbliżonych merytorycznie do aktualnego art. 140 k.w., a jednocześnie widoczne jest stopniowe odchodzenie od kazuistyki w zakresie tych unormowań. Wydaje się więc, że już na wstępie można postawić tezę, że przedstawione tu przepisy stanowiły pewien wzorzec dla Prawa o wykroczeniach z 1932 r., a tym samym miały wpływ na kształt obowiązującego Kodeksu wykroczeń (w zakresie ochrony obyczajności publicznej).

1.2.1. Ziemie zaboru rosyjskiego

Na wstępie należy zwrócić uwagę na rozwiązania przyjęte na gruncie Kodeksu karzącego Królestwa Polskiego z 1818 r.¹ Akt ten składał się z 588 artykułów zamieszczonych w trzech księgach². Wskazana ustawa zawierała osobny dział (XIII, księga druga) poświęcony występkom przeciw dobrym obyczajom, przy czym wśród czynów tam umieszczonych nie ma zachowania, które treściowo byłoby odpowiednikiem art. 140 k.w. Jedynie art. 456 penalizował publiczne naruszanie dobrych obyczajów mową, pismem, sztychem lub drukiem, lecz przepis ten należy raczej uznać za swego rodzaju odpowiednik art. 141 k.w. Zwraca uwagę księga trzecia, w której zawarto przewinienia policyjne³. I tak art. 481 w zw.

¹ Dziennik Praw Królestwa Polskiego z 1818 r., t. 5, nr 20, s. 3–232.

² Księga I „O zbrodniach”, Księga II „O występkach”, Księga III „O przewinieniach policyjnych”.

³ Wyodrębniono następujące grupy przewinień policyjnych: przewinienia policyjne dotyczące się publicznego porządku (dział II, art. 481–506), przewinienia policyjne dotyczące się własności prywatnej (dział III, art. 507–544), przewinienia policyjne dotyczące się osób szczególnych (dział IV, art. 545–588).

z art. 503 stanowił, że przewinienia policyjnego przeciw publicznemu porządkowi i urządzeniom rządowym dopuszczają się pijacy po ulicach lub placach publicznych włóczący się lub nieprzystojnie obchodzący się. Za czyn ten groziła kara aresztu policyjnego lub domowego do 3 dni albo kara chłosty do sześciu razów. Z poczynionych uwag wynika, że w Kodeksie karzącym Królestwa Polskiego nie było bezpośredniego odpowiednika art. 140 k.w., a ochrona przed tego rodzaju zachowaniami opierała się na zróżnicowanych przepisach. Należy jednak wskazać na przepis zamykający omawiany akt prawny, tj. art. 588, zgodnie z którym wszelkie przewinienia policyjne niniejszą księgą prawa w szczególności nieobjęte mają być stosownie do swej natury za należące do jednego z trzech działów księgi niniejszej uznane i podług kar tamże postanowionych skarcone. Rozwiązanie to jest jednym z przykładów zastosowania analogii na gruncie Kodeksu karzącego, a tym samym jego istnienie umożliwiało wymierzanie kar za zachowania, które nie zostały wyraźnie spenalizowane przez ustawodawcę. Jak słusznie podniesiono w doktrynie, konstrukcja ta sprawiła, że na gruncie księgi III zasada *nullum crimen sine lege* nie była zachowana⁴. D. Dzierzoyński stanął na stanowisku, że rozwiązanie przyjęte w art. 588 wprowadziło niczym nieograniczoną, dyskrejonalną władzę sędziowską, a także doprowadziło do braku pewności co do obowiązującego prawa⁵.

W Kodeksie Kar Głównych i Poprawczych z 1847 r.⁶ w głównej mierze należy wskazać na dział VIII, rozdział IV „O przestępstwach przeciw dobremu obyczajom i o naruszaniu ochraniających je przepisów”. F. Maciejowski, podkreślając potrzebę ochrony dobrych obyczajów, zwrócił jednocześnie uwagę na trudności w zakresie ustalenia, jakie czyny godzące w obyczajność powinny być uznane za karygodne. Autor ten dostrzegł, że tworząc katalog takich zachowań, należy uwzględ-

⁴ Szerzej na temat analogii w Kodeksie karzącym zob. J. Śliwowski, *Kodeks karzący Królestwa Polskiego (1818). Historia jego powstania i próba krytycznej analizy*, Warszawa 1958, s. 366–369.

⁵ D. Dzierzoyński, *Uwagi nad prawem karnym Polskiem [w:] Themis Polska, Pismo nauce i praktyce prawa poświęcone*, t. 8, Warszawa 1830, s. 24.

⁶ *Kodeks Kar Głównych i Poprawczych*, Warszawa 1847.

Krzysztof Wala – doktor nauk prawnych; adiunkt w Katedrze Prawa Karnego i Kryminologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie; autor opracowań poświęconych zagadnieniom prawa karnego.

Książka przekrojowo prezentuje całokształt zagadnień związanych z obyczajnością publiczną. Autor skupia się na trzech dużych kręgach problemowych: definicji obyczajności publicznej jako dobra prawnego; rozpoznaniu kształtu ochrony obyczajności publicznej na gruncie polskiego prawa wykroczeń; odpowiedzi na pytanie, czy obyczajność publiczna zasługuje na ochronę karnoprawną i czy aktualny stan prawny jest w tym zakresie odpowiedni.

Monografia uwzględnia:

- empiryczną i teoretyczną analizę aktualnego polskiego rozwiązania prawnego w zakresie ochrony społeczeństwa przed nieobyczajnymi wybrykami,
- analizę wykroczenia z art. 141 i 142 Kodeksu wykroczeń,
- historyczne ujęcie ochrony obyczajności publicznej,
- komparatystyczne przedstawienie ochrony obyczajności publicznej na gruncie rozwiązań przyjętych w obcych systemach prawnych (zarówno w europejskim systemie kontynentalnym, jak i w systemie *common law*).

Publikacja zainteresuje przede wszystkim adwokatów, radców prawnych, sędziów i prokuratorów. Skierowana jest także do pracowników naukowych oraz pracowników Policji i Straży Miejskiej.

9788381870269 W01P01

ISSN 1897-4392
ISBN 978-83-8187-026-9

9 788381 870269

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL